

Oulun Elokvakeskus / Nukun Elokvakoulu

Opetusmateriaali perusasteen 8. – 9. luokille

Harri Lehtola

Elina Ylipartanen

Kuka lohduttaisi Viiviä? (2001)

Ohjaus ja käsikirjoitus: Lenka Hellstedt

Kesto: 59 min.

Elokuva kertoo Viivistä, 17-vuotiaasta tytöstä, joka vanhempiensa erottua on jäänyt asumaan isänsä luokse Helsinkiin. Elokuvan alussa Viivi on muuttamassa poikaystävänsä Nipan kanssa Lontooseen, mutta yllättäen Nipa jättää tytön. Isä on toisella puolen maapalloa uuden naisystävänsä kanssa, ystävät paljastuvat petollisiksi, eikä Viivillä tunnu olevan ketään, joka voisi auttaa.

Viivi päättää ottaa vastaan Riitta-äitinsä tarjouksen kesätöistä Oulussa. Elokuvan keskeiseksi aiheeksi muodostuu äidin ja tyttären suhde sekä Viivin henkinen kasvu. Vierailun aikana äiti ja tytär oppivat lopulta ymmärtämään toisiaan ja moni asia saa selityksensä. Viivi tutustuu myös uusiin ihmisiin, mm. ikäiseensä velipuoleen Jussiin ja äidin mieheen Retuun.

isä

äiti

Viivi

tyttöystävät

Retu

Jussi

Nipa

Retun sisko/äidin pomo

ELOKUVAN TARINA JA TARINAA TUKEVAT ILMAISUKEINOT

KÄSITTELYVIHJEITÄ

Analysoitaessa elokuvaa opetuskeskustelussa oppilasryhmän kanssa tarkastellaan sekä elokuvan sisältöä - tarinaa - että elokuvallisia elementtejä - tarinaa tukevia elokuvan ilmaisukeinoja. Elokuvallisten elementtien tarkastelun avulla syvennetään koulussa tapahtuvaa elokuva- ja mediakasvatusta. Elokuva-analyysi voidaan yhdistää luontevasti myös kirjoittamisen opetukseen: Voidaan harjoitella asiatekstien tekemistä, esim. elokuva-arvostelun laatimista, tai voidaan harjaannuttaa oppilaita erittelemään kokemaansa keskustelupalstalla koulun sisäisessä verkossa. Elokuvaa voidaan käyttää myös monenlaisen luovan kirjoittamisen pohjana.

Tehtävävaihtoehtoja: *Kirje Viiville Nipalta /isältä /tyttöystäviltä; Mitä Viiville kuuluu kymmenen vuoden jälkeen? Elokuvan jatko-osan nimi ja juoniselostus tai draamallisia kohtauksia elokuvan henkilöiden tulevaisuudesta.*

ENNEN ELOKUVAN KATSELUA

Oppilaille jaetaan elokuvan henkilöistä monistepohja, johon he voivat kirjata havaintojaan pienryhmä- tai opettajajohtoisen ryhmäkeskustelun tai muun jatkotyöskentelyn pohjaksi. Monistepohjasta on myös opettajalla piirtoheitinkalvo.

Havaintoja kirjataan tarinan sisällöstä:

- ketkä henkilöistä ovat pää- ketkä sivuhenkilöitä?
- yhdistä viivalla ne henkilöt, joiden välillä on ongelmia ja ristiriitoja
- millaisia ristiriitoja henkilöiden välillä on?
- kuvaile henkilöiden käytöstä

elokuvan ilmaisukeinoista:

- kuvaile henkilöiden pukeutumista (tyyli ja värit)
- kuvaile henkilöiden puhetapaa
- kuvaile henkilöihin liittyvää esineistöä
- kuvaile henkilöihin liittyvää musiikkia
- miljöokuvaus: kerro esimerkkien avulla, millaiseksi paikaksi Oulu on kuvattu
kerro esimerkkien avulla, millaiseksi paikaksi Helsinki on kuvattu

Elokuva ilmaisukeinoihin liittyvät tehtävät voidaan jakaa eri oppilaiden ja oppilasryhmien kesken.

Monistepohja

KUKA LOHDUTTAISI VIIVIÄ -ELOKUVAN HENKILÖT

ISÄ

ÄITI

RETU

TYTTÖYSTÄVÄT

VIIVI

JUSSI

**RETUN SISKO/
ÄIDIN POMO**

NIPA

OPETUSKESKUSTELUN POHJAKSI

ELOKUVAN SISÄLTÖKYSYMYKSIÄ:

Mitä odotuksia elokuvan sisältö herätti? (Intertekstuaalinen viittaus Tove Janssonin "Kuka lohduttaisi Nytyitä" -tarinaan)

1. Kuvaile elokuvan **alkusysäys**: henkilöt, tapahtuma-aika ja tapahtumapaikka. Milloin äiti ja Viivi ovat tavanneet edellisen kerran toisensa? Mitä äidin ja tyttären suhteesta paljastuu? (Äiti ja tytär eivät ole nähneet toisiaan puoleen vuoteen; äiti kohtelee tytärtään kuin pikkutyttöä – syntyy ristiriita)
2. Mikä on elokuvan alkutapahtumien **käännekohta**? (Nipa jättää varoitukselta Viivin, ja Viivi lähtee Ouluun.)
3. Millaiseksi kuvaillet Nipan ja hänen käytöksensä? Miksi? (Voidaan yhdessä pohtia, saako ihmisiä kohdella Nipan tavoin. Miksi Nipa ei uskalla puhua Viiville totta?)
4. Ketkä elokuvan henkilöistä ovat mielestäsi keskeisimmät? (Opettaja voi johdatella keskustelun äitiin ja tyttäreeseen)
5. Mikä on elokuvan tärkein **ristiriita** tai **ongelma**? Miten se tulee esiin? (Äidin ja tyttären suhde, hyläytyksi tulemisen kokeminen, loukattu Viivi; äidin ja tyttären välinen ohipuhuminen ja siitä johtuvat väärinkäsitykset ? Tässä kohdassa voi esim. käsitellä keskustelun merkitystä ihmissuhteissa. Nipa ja äiti olivat jättäneet Viivin selityksittä.)
6. Elokvassa ihmisten välinen puhumattomuus tai toisen ohi puhuminen aiheuttaa vakavia ongelmia päähenkilöille. (Modernissa kirjallisuudessa käytetty keino: henkilöt eivät kuuntele toistensa puhetta eivätkä puhu todellisista tunteistaan) Viivi sanoo elokuvan loppupuolella: "Asiat pitäis sanoa just niin kuin ajattelee. Aikaakin säästyis, jos sanottaisiin heti." Miksi ihmiset eivät puhu toisilleen suoraan? Mieti tilanteita, milloin on syytä olla hienotunteisesti hiljaa, milloin puhuminen saattaisi auttaa.)
7. Kuka henkilöistä mielestäsi osaa tulkita Viiviä parhaiten? (Retu on ainoa, joka tekee Viiville suoria kysymyksiä)
8. Miten **ristiriita** tai **ongelma ratkeaa**? (Elokuvan loppupuolella Viivi saa tietää vanhempiensa avioeron taustatekijät, ja äiti vihdoinkin tajuaa Viivin onnettoman tilanteen. Ravintolakohtauksen avainrepliikit: Viivi: "Pitäis olla sellainen laki, joka määräis, että asiat pitäis sanoa just niinku ajattelee." Riitta-äiti: "Niinku esimerkiks, että mulla on ollu sua kauheen ikävä." Viivi: "Tai, että voisitsä auttaa mua?")
9. Minkälainen on mielestäsi ihminen, joka Viivin tavoin tuntee olevansa "kuin pala toisesta palapelistä/ kukaan ei huomais, jos mua ei olis/ mussa on jotain vikaa, kun kaikki haluaa päästä musta eroon/" tai ihminen, joka äidin tavoin tuntee "pitäneensä kaikki ovet kiinni, niin ettei niitä enää saanut auki". Mitä mieltä olet äidin kommentista: "Ei aina tarvi mennä itteensä!"
10. Mitä tarkoittaa Viivin loppurepliikki: "Ihmeäiti"? (muutos tapahtunut Viivin suhtautumisessa)
11. Kenestä/keistä henkilöistä pidit eniten? Kenestä/keistä pidit vähiten? Miksi?
12. Mikä on elokuvan **sanoma**? Miten Viivin lempisatu Ruma ankanpoikanen liittyy elokuvan sanomaan? (Äidin avainrepliikki: "Ei sussa oo mitään vikaa. Sä oot ollu vain väärissä porukoissa"). Elokuvan aiheiden ja teemojen pohjalta voidaan oppilaiden kanssa käydä keskusteluja esim. siitä, miten avioero vaikuttaa lapseen ja millaisia ongelmia ja ilonhetkiä uusperheen arkeen voi kuulua.

Miten luulet Viivin tarinan jatkuvan? Minkälaisen nimen antaisit seuraavalle Viivi-elokuvalle?

TARINAA TUKEVIA ELOKUVALLISIA ILMAISUKEINOJA:

MILJÖÖKUVAUS

Elokuvan tapahtumat sijoittuvat selkeästi **kahteen miljööseen**: Helsinkiin ja Ouluun.

1. Miten elokuvan tapahtumaympäristöt Helsinki ja Oulu poikkeavat toisistaan? (*Helsingistä kuvataan Viivin tyhjä huoneisto, steriilit hotellympäristöt, autio merenranta ja vilkkaasti liikennöidyt kadut. Oulusta taas kuvataan idyllinen puutaloympäristö, lasten kesäleiri sekä Nallikarin leirintäalueen merenranta lasten rakentamine hiekkalinnoineen. Helsingissä sataa, ja Oulussa paistaa aurinko*)
2. Miten Viivi käyttäytyy eri tapahtumaympäristöissä? Miksi miljöö on kuvattu niin erilaisiksi? Miten nämä erilaiset miljöö tukevat tarinan kulkua? (*Valheelliset ihmissuhteet hallitsevat Viivin elämää Helsingissä. Oulussa Viivi haluaisi uskoutua äidilleen. Oulussa Viivi pitää työstään lasten kanssa ja on aidompi kuin Helsingissä*)

ELOKUVAN VÄRIT

Elokuvan värit tulevat esiin selkeästi päähenkilöiden, äidin ja tyttären pukeutumisessa. Äiti sanookin Viiville: *"Eri päivinä eri värit. Eri värit aktivoivat eri tunteita. Murrosiässä käytetään vaan mustaa, sä oot kai jäänyt kiinni siihen vaiheeseen."*

1. Mitä havaitsit äidin ja tyttären pukeutumisesta elokuvan alussa? (*Pukeutuminen on täysin erilaista: Viivi pukeutuu mustaan ja on muutenkin nutturakampauksineen ja rakennekynsineen erittäin tyylikäs toisin kuin väljiin violetinsävyisiin mekkoihin pukeutuva äiti.*)
2. Miten äidin ja tyttären pukeutuminen muuttuu elokuvan keskivaiheilla? Miksi? (*Äiti ja tytär arvostelevat toistensa pukeutumista. Äiti mm. moittii Viivin mustaan pukeutumista teini-ikään juuttumiseksi. Molemmat vaihtavat tyyliä, sillä ilmeisesti molemmat haluavat muuttua. He hakevat toistensa hyväksyntää.*)
3. Mitä havaitsit äidin ja tyttären pukeutumisesta elokuvan lopussa? (*Viivi alkaa käyttää mm. äitinsä leveälieristä hattua. Henkilöt ovat löytäneet toisistaan samoja piirteitä. Molemmat pukeutuvat punaisiin vaatteisiin.*)
4. Elokuvan lopussa nähdään vielä Nipakin punaisissa vaatteissa punaisen autonsa kanssa. Mitä se voisi tarkoittaa? (*Se kuvastaa hänen tekemäänsä oikeaa valintaa. Viivin ja Nipan yhteisissä kohtauksissa rekvisiitan hallitseva väri on musta: asusteet, sisustus, jopa vuodevaatteet*)
5. Miten väreillä voidaan tuoda esiin eri tunnetiloja? Mitä punainen väri mielestäsi symbolisoi tässä elokuvassa? (*värisymboliikasta löytyy jonkin verran tietoa mm. osoitteesta [www. coloria.net](http://www.coloria.net)*)

ELOKUVAN MUSIIKKI

Minkälainen musiikki liittyy eri henkilöihin?

(*Musiikki heijastaa kohtauksien tunnelmaa ja henkilöiden tunnetiloja. Viivin ollessa yksin ja surullinen taustalla soi alakuloinen musiikki. Iloinen salsa-musiikki soi taas äidin ja Retun yhteisissä kohtauksissa, mikä heijastaa heidän elämäntyyliään ja suhteensa lämpöä ja kertoo myös siitä, että heillä oli suunnitelmissa Kuuban matka. Musiikki toimii siis haaveen symbolina.)*

ELOKUVAN ESINEISTÖ

Minkälaista esineistöä liittyy eri henkilöihin? Miksi Retu-isä korjaa koko ajan Jussi ja Viivin huoneiden välistä ovea mutta ei saa sitä ikinä valmiiksi? Mitä ovi ihmisten välillä voisi symbolisoida? (*'Ovi' toimii erottavana symbolina ihmisten välillä. Riitta-äidin repliikki: "Mä pidin kaikki ovet kiinni eikä niitä enää*

saanut auki.” Esineistö tulee esiin miljöö- ja henkilökuvauksissa. Esim. Riitta-äidin vanha kupla-volkkari kuvastaa äidin ja hänen perheensä elämäntapaa.)

ELOKUVAN HUUMORI DRAAMALLISENA KEINONA

Elokuvan juonirakenne ja ihmissuhteiden tarkastelu pohjautuvat ohipuhumisen ja väärinkäsitysten luomien tilanteiden asetelmaan (vrt. Shakespearen komediat, esim. Kesäyön unelma). Huumori on hyvä keino pehmentää vaikeiden ja kipeidenkin asioiden kertomista.

1. Jussi tuo elokuvaan huumoria, sillä monet komedialliset tilanteet rakentuvat hänen läsnäolonsa varaan. Myös Jussin tapa puhua toimii komediallisena elementtinä. Kuvaile jokin tilanne. (Esim. keskustelutilanteet Jussin ja Viivin sekä Jussin ja Retu-isän välillä)
2. Millaisia muita hauskoja väärinkäsityksiä elokuvassa esiintyy? (Viivi luulee Arskaa mieheksi, äidin työkaveri ymmärtää sanan `aineet` väärin, vessassa on aina väärä henkilö, jolle puhutaan `niistä`, jne.)